

נפש יצא
ידד

Gen. XLVI. 26. Exod. I. 5.

Seu, de

ANIMÆ HUMANÆ PROPA-
GATIONE,

Dissertatio Philologico Psychologica,

Quam

Permissu Amplissime Fac. Phil.

PRÆSIDE

D:no ISAACO BJÖRREUNDI

L L. Sacr. Profess.

In Acad. Aboënsis Auditorio Maximo,

horis diei XV. Maji solitis A.

MDCCLXXXI.

Examinandam sistit

CAROLUS FRID, MENNANDER,

O. Botn.

ABOÆ, Excud. R. Acad. Typ. J. Kiämpe.

Maxime. Reverende.

MAG. DANIEL.

S. Theologiæ. Apud.
Consistorii, Utriusque.
Ecclesiæ, Cathedralis. Fen-
Patrone.
Evergeta.

Ti-

Ob. Innumera.

Bene-

In. Grati. ani-

Rudem, hanc.

Cum, omnis, gene-

humil-

D. D.

A. &

&

atque. Amplissime, Domine.

JUSLENI.

Nos. Professor. Celeberrime.

Assessor. Gravissime,

amicæ. Antistes. Vigilantissime.

Summe.

Benignissime,

ubi.

quæ. mihi. præstitisti.

facilia.

mi. signum.

Dissertationem.

ris. felicitatis. voto.

limine.

D.

R.

R.

R.

R.

R.

R.

R.

R.

R.

R.

Konah.

Tro Tjenare och Håradshöfdinge /
Ädel och

Herr **ABRAHAM**

Min Högtårade

Sör den gunst och ynnest stora / som
Mig bewist / jag tänckt omsider
Dch se til här skulden lättas kun-
Alt mitt förråd mot den minsta gjäl-
Thy til pant af tacksamt sinne / jag nu
Första frucht af ungdoms snille / som
Beder ödmuikt / Farbror tåktes taga
Alt med tiden kunna wisa något bät-
Ehjest wördsamt i mitt minne stads ä-
Af det goda som jag niutit / tils jag blir
Skal och aldrig underlåta / efter mig
Om Herr Farbrors långa wålgång

Min Högtårade

Ödmuikaste

Carl Fridric

Majits
öfwer Piikis och Halicka Härader /
Högachtad

PALEEN,

Herr Farbroder.

Herr Farbror en tid lång
räkning givra någon gång;
de: men äch jag besän/
dens del ej swara kan.
endast här frambar
doch heel omogen är.
den doch gunstigt op /
tre / år mit hopp,
tankan wara skal /
i munnen kall,
ej annat kan /
Gud den Högste ropa an.

Herr Farbroders

Zienare

Mennander.

*Vir admodum Reverende atque
Præclarissime,*

**D^{ne.} ANDREA
MENNANDER,**

*Ecclesiarum, quæ in Ilimola Deo col-
liguntur, Pastor & Præposite Vigilant-
tissime, Pater Carissime.*

C*um hoc de anima propagatione
evulgarem exercitium, inveni
neminem, cui majori jure, quam
Tibi, cui ipsam animam debeo, Pa-
ter Carissime, id inscriberem. Adeo
etiam sollicite educationis & infor-
mationis meæ curam egisti, adeoque
multas, ab eo imprimis tempore,
quo*

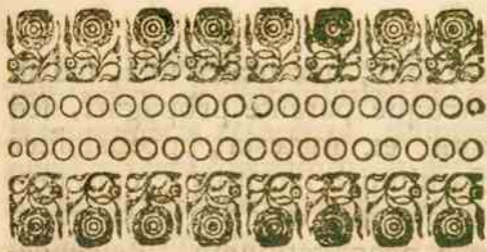
quo Academiam frequentare mihi
licuit, in meum commodum eroga-
sti impensas, ut omnem remuneran-
di facultatem jam olim debiti ex-
hauserit magnitudo. Hinc quemad-
modum naufragus Ulysses nihil, quod
pro ingentibus meritis rependeret, ha-
buit: ita nec mihi, grati erga Te,
Parens optime, animi indicium os-
tensuro aliud superest, quam fœtus
hic qualiscunque ingenii, & ipse
Tua cura quasi obstetricia, tuis
que sumtibus lucem videns. Suscio-
pias illum, Pater Carissime, beni-
gne, & maturiores fructus, si
Deus

Deus volet, atate maturiore expecta.
Quod superest, opto, velit sum-
mus rerum Moderator Tibi Nesto-
reos annos, omni felicitate coronatos,
in Ecclesie commodum, meumque
gaudium & auxilium, concedere.
Sic constanter vovet,

Patris sui Carissimi

*Filius ad cineres obe-
dientissimus,*

Carolus Fridericus Mennander

I. N. 7.

CAP. I.

CONSPECTUS,

Via ad institutum §. I. munita, voces, quas titulus exhibet, Hebræas ordine interpretamur, ex quibus propagationem animæ probari ostendimus: quæ benedictione primæva, & creatione Evæ stabilitur ulterius. Hinc animam non totam a patre

tre solo, nec matre sola, sed ab utroque parente propagari, sed non ex materia, probabiliter statuimus: imprimis, cum peccatum alio modo in nos, quam per propagationem, descendere nequeat.

§. I.

Postquam Deus Ter Optimus Maximus, opifex ille sapientissimus, omnia inanimata & animata cetera, non manibus, sed verbo quo jussit, virtute qua potuit, ordineque quo voluit, fabricasset: ultimo loco hominem, cujus usui reliqua destinaverat, produxit. Haud secus ac qui gymnicos exhibet ludos, non antea spectatorem admittit, quam quomina, quibus sensus oblectantur, parata habeat. Sed prout homo ultimo, & quidem familiari Numinis cura

3
cura condebatur; ita rerum
creatarum est nobilissima: non
tam corporis respectu, quippe
quod e terra formatum, miseri-
is mortique obnoxium est; quam
animæ immortalis & Divinæ.
Cum autem turpe sit, alia sci-
re, se ipsum vero nescire: ego
vexatissimam illam inter Theo-
logos æque ac Philosophos con-
troversiam, de animarum no-
strarum origine, iis quibus vitæ
obsequium debeo jubentibus,
pro modulo ingenii hic decido.
Te autem, Benevole Lector,
qua par est observantia rogatum
volo, ut ausibus meis juvenili-
bus facilem tribuas veniam. Zoi-
los nihil moror.

§. II.

HAud inutile fore putamus,
si in limine statim earum,
quæ inscriptionem opellæ nostræ

4ⁿ
lingua Mosaica efficiunt, vocum
enodationem aggrediamur. Pri-
mo se loco nobis sistit וַיְהִי,
quæ vox, dum de hominibus
dicta invenitur, semper *animam*,
licet interdum quatenus animat,
ut Gen. 19. 17. interdum quate-
nus affectibus & cupiditatibus
prædita est, ut Prov. 13. 2. Ps.
27. 12. potissimum tamen ipsam
partem nostri essentialem, in
principe sua facultate, mente
ac ratione, significat. Non pos-
sumus tamen ire inficias, hanc
vocem alicubi in scripturis per
synecdochen totum hominem,
ideoque & corpus simul notare,
prout Gen. 2. 7. immo & in i-
is, quæ nostræ jam sunt consi-
derationis, dictis: ita tamen,
ut specialius & directe de anima,
quæ fundamentum est prædica-
tionis, accipiatur: altera vero
pars denominationē totius com-
-nil s. A. positi

positi in unione participet. Ta-
lem autem synecdochen, qua-
lem viri multi alias eruditi vo-
lunt huic voci in nonnullis scri-
pturæ locis affingere, ex gr.
Lev. 19. 28. ut nimirum per
שׂוֹמֵר *cadaver* intelligatur, nos nul-
li possumus admittere. Synec-
dochen enim partis pro parte
sanior ignorat Rhetorica. Sed
æquo, ut putamus, nisi potiori
jure his locis intelligimus animã,
& quidem corpore solutam: quã
& phrasis dubia נֶפֶשׁ שׂוֹמֵר Num.
6. 6. per locum parallelum
נֶפֶשׁ תּוֹמֵם Lev. 21. 11. plene expe-
diatur:

§. III.

Verbum נֶפֶשׁ late quidem om-
nem egressionem, strictius
vero filii ex patre suo generatio-
nem, ut 2. Reg. 20. 18. etiam
nepotum ex avis suis, denotat.

No-

Nostris locis utraque hæc acceptio locum invenit: tam enim nepotes, quam filii Jacobum in Ægyptum iter facientem comitabantur, quorum nomina longa serie Gen. 46. c. recensentur. Hic obiter notamus participium plurale constructum, quasi *egressores femoris* dicat: quemadmodum & sæpe alias participia cum nominibus diversi casus in statu regiminis construuntur solent. Quo casu & præpositio ׀, quæ alioquin ad hujus phraseos constructionem pertinet, exclusa est. Cujusmodi elisio, & mutatae constructionis forma, etiam alibi, ut חילת אהבה Cant. 2. 5. obvia est. Ceteroqvi verbum hoc נצו materiae generationis adeo factum est familiare, ut ista notio in nomina quædam inde derivata se propagarit, ceu מְנַצֵּן & מְנַצֵּי de fœtu, prole, prognatis

gnatis valent; מִנְיָו plane de
æterna Filii Dei generatione
Mich. 5. 2. legitur.

§. IV.

DEnique מִנְיָו sensu proprio
femur denotat, quemad-
modum & Græci interpretes id
constanter fere per *μῆρος* reddunt.
Sed ut sunt, qui hoc Græcorum
nomen etiam de crure exponant:
ita Guffetius contendit, מִנְיָו eam
significare animalis partem, quæ
pedem, furas & femur usque
ad lumbos continet. Hinc figu-
rate, ob viciniam membrorum
spermaticorum, in generatione
describenda, tam nostris locis,
quam Jud. 8. 30. cum eodem
verbo usurpatur. Eodem plane
modo vocem מִנְיָו *lumbis*, quæ
organa interiora genituram præ-
parantia complexu fovent, ad-
hibitam legitur, comite eodem
verbo

verbo נָזַר, Gen. 35. 11. 1. Reg. 8. 19. 2. Chron. 6. 9. Unde & illud Apostoli ἐξέχευθαι ἐκ τῆς οὐτέρας, ortum traxit. Nam sicut lumbi femori in ea regione, ubi organa generationis latent, juncta sunt; ita utraque vox hoc generationis significat negotium. Nec procul hinc abhædit וֶטֶן, viscera vel venter, sed eandem potius exprimit rem, & quidem eidem connexum verbo, Gen. 15. 4. 2. Sam. 7. 12. & c. 16. 11. 2. Chron. 32. 21. ea enim, quæ insunt lumbis, hoc nomine veniunt. Ut nihil addam de vocabulo וֶטֶן venter, uterus, quod Job. 3. 11. eandem format phrasin. Notandum tamen est, his duabus tantum postremis vocibus vim feminarum generatricem exprimi; virorum vero omnibus quatuor promiscue denotari. Nulli tamen, præter nostrum וֶטֶן, adjunctum nomen

men וְבַי vidimus. Præterea ex hoc nominis תָּוּ usu in generationis negotio, ortum putant ritum illum apud Patriarchas, ut manu femori alterius imposita, quasi veneratione Messiae a femine suo oriundi, jurarent, Gen. 24, 2. 9. & c. 47, 29.

§. V.

VOcibus sic quodammodo expositis, facilior est ad ipsam rem accessus. Cum itaq; pateat, וְבַי semper animam, interdum solam, interdum cum corpore, nunquam solum corpus notare: נְשָׁי generationem in multis Scripturæ locis exprimere: תָּוּ denique in illis loquendi formis, generationis significare vasa: quibus vocibus jam compositis, existimaverim ex his dictis haud invita duci consequentia, animas liberorum una cum corpore a patre propagari.

gari. Hæc enim verba sunt
 Mosis Gen. 46. 26. כל הנפש הבאה
 ליעקב מצרימה יצאי ורכו
omnis ani-
ma veniens cum Jacobo in Ægyptum,
egressa e femore ipsius. Ita Exod.
 I. 5. ויהי כל נפש יצאי ורך יעקב
 וְ שבעים נפש & *fuit omnis anima,*
egressa e femore Jacobi, septuagin-
ta anima. Heic alicui forte dif-
 ficultatem pariet diversitas nu-
 merorum, ut putet plurale יצאי
 non posse epitheton singularis
 nominis נפש esse, sed hæc poti-
 us in regimine cohærere. Ve-
 rum sciendum, נפש, ut sæpe
 alias, ita in his locis nomen es-
 se collectivum, adeoque ei non
 repugnare constructionem cum
 plurali. Quod ipsum & prioris
 dicti versus proxime sequens 27.
 luculenter probat, ubi נפש nu-
 merali binario שנים, quod a-
 lioquin singulare per naturam
 non admittit, eadem prorsus ra-
 tione

tione jungitur. Deinceps statui
 regiminis obstat η illud, empha-
 ticum $\tau\theta$ $\omega\delta\delta$ præfixum. Por-
 ro si hæc in regimine se mutuo
 respicerent, absurdum evitari
 non posset. Aut enim $\omega\delta\delta$ hic
 de toto homine, aut de anima
 tantum, est intelligendum. Si
 hoc: anima sola natorum Jaco-
 bi diceretur in Ægyptum venis-
 se. Sin illud: nulla potest rati-
 one percipi, quid hæc sibi velit
 constructio, quum & sequens
 $\omega\delta\delta$ necessario de toto homine
 sit prædicandum: nam sic foret,
homo hominum egressorum: quod
 absurdum. Casus enim partiti-
 onis Latinorum hic nullum ha-
 bet locum. Tandem constans
 illa est observatio, $\omega\delta\delta$ in gene-
 re masculino de homine toto u-
 surpari; in feminino tum de a-
 nima, tum de subjecto toto.
 Hinc elucere putamus rationem

inscriptionis, $\text{אָנֶמָה וְנֶשְׁמָה}$, h.
 e. *anima e femore egressa*, seu
 quod eodem recidit, *propagatio*
animæ.

§. VI.

Hanc Mosis de animæ propa-
 gatione assertionem Mosai-
 co potissimum firmamus argu-
 mento. Namque insigne ei ro-
 bur addit benedictio illa, quam
 primordio rerum tam generatim
 omnibus animalibus, quam spe-
 ciatim homini, Gen. 1. 22. 28. c.
 5. 2. c. 8. 17. c. 9. 1. impertiebat
 Creator. Cujus vi, cum videamus
 bruta animantia omnia, si-
 bi similia generare; haud levi
 assequimur conjectura, quod e-
 tiam homo non modo corpus,
 partem ignobiliorem, sed totum
 hominem anima & corpore con-
 stantem generet: nisi bestiam
 hac in re majori quam homi-
 nem

nem gaudere perfectione status. Quid quod sic nec generaretur homo, sed cadaver? a nobiliori enim parte, anima, homines denominamur. Immo, existimaverim ipsum Moſen deinceps affirmasse, benedictionem hanc primævam, vim suam etiam in hominibus exseruisse: dicitur enim Adamus generasse filium ad imaginem & similitudinem sui, Gen. 5. 3. Quo sane loco generationi paternæ tanquam causæ manifeste adſcribitur iste effectus, qui quam maxime in anima est quærendus.

§. VII.

PRæterea ut Moſen undique sibi consentientem habeamus, juvat narrationi ejus de creatione primorum parentum attendisse. Legitur Deus Adamo animam inspirasse, Gen. 2.

7. in Evæ vero creatione hujus actus nulla fit mentio, Gen. 2. 21. 22. Unde facile apparet, alio quodam modo animam in corpus Evæ, quàm Adami, venisse. Cum vero alius vix concipi possit modus, quam costam illam, ex qua ædificabatur Eva, a corpore Adami animato desumptam, fuisse animatam: conjicere licet, Deum in creatione communis matris ostendere voluisse, quo modo posterii propagarentur. Quod si sanctis Dei eloquiis fidem alioquin & obsequium debemus: utique eadem, quorum beneficio initia generis humani nobis innotuere, & in hoc rei momento veneremur oportet, quum hinc rationem propagati-
onis colligere præstet, quam incertis de re abstrusa conjecturis indulgere.

§. VIII.

CUM itaque hinc patere putemus, animam propagari: restat, ut inquiremus modum, quo propagetur. Sed ignoscas Benevole Lector, si expectationi tuæ hac in re minus satisfecero. Cum enim nec essentiam animæ perfecte quisquam explicuerit, meum ingenium tantum sibi polliceri non audet, ut hanc propagationem, proprietatem ejus difficillimam, plene & apodictice demonstret. Dabo saltem operam, ut absurdum rationibus probabilibus evitare queam. Afferit Moses, animas ex lumbis & femore patris egressas, non adjecta mentione matris: quæ tamen non excludenda videtur, sed simul significanda. Verisimile enim est, sacrum scriptorem tecisse patris expressam mentionem, cum

cum sit caput familiæ, a quo posteri nomen trahunt, intellecta tamen pariter matre. Nam alias nec ipse Salvator haberet animam rationalem, cum ad humanam suam naturam ignoret patrem. Nec a sola matre, consueto quidem naturæ ordine, propagari potest anima, cum hic diserte pater nominetur.

§. IX.

Supereft igitur, ut ab utroque parente originem ducat. Non quidem ita, ut dimidiam pater, dimidiam mater contribuat; sed utrumque parentem in ipso conceptionis momento aliam a suis diversam animam feminis beneficio cum infante communicare, verisimile est. Cum enim videamus, etiam in materialibus candelam unam ab alia, sine hujus detrimento, incendi

cendi posse: nulla hactenus ratio nobis conſtat, qua ſufficienter perſvadeamur, idem in ſpiritualibus & immaterialibus, modo ſibi conveniente, fieri non poſſe, ut anima filii a parentū animab⁹ velut incendatur. Non tamen ita, ut Deus ſit prorsus ab hoc opere exclusus: eum enim tam generali illa, qua ordinem naturæ conſervat, quam ſpeciali actione adeſſe conſtanter aſſeveramus, credimus. Adeo ut vel hinc ſatis ſibi conſtet majestatis divinæ elogium, quod dicitur יצר רוח אדם בקרבו *formans ſpiritum hominis in interioribus ipſius*, Zach. 12. 1. pariter atque *corpus in utero materno fingere dicitur*, Job. 10. 8. &c. Pſal. 139. 13. &c. Jer. 1. 5. quod tamen omnes de ſolo ad mediatam corporis propagationem concurſu intelligunt.

NEC immaterialitati animæ ab hac propagatione timendum est. Non enim putamus, animam ex ipsa materia produci: sic enim procul dubio evaderet materialis: sed saltem, in vel cum materia originem adipisci suam. Adeo, ut pars materialis a materiali; spiritualis hominis a spirituali propagetur: semen sit saltem quasi vehiculum animæ, cui insideat. Sed putabunt fortassis multi, nos *α-Φιλοσόφως* in hac materia versatos, qui neglecta rei demonstratione, a posteriori tantum, ea affingamus animæ, quæ per naturam admittere nequeat, cum propagatio spirituum sit *ἐκ τῶν ἀσυστάτων*. Verum enimvero persuaissimum habemus, ut essentias immateriales omnes, ita

men-

mentis nostræ naturam esse ejusmodi, quam mens ipsa nunquam plene adsequi possit: ut arrogantia sit, ceu temere statuere, quæ bene haud cognoris; ita præfracte negare, quæ ignores. Interim quæso, rogamus te, censor, ut desiderium orbis expleas, & ipse viam hic nobis præeas, spiritum, aut saltem animam nostram ita exacte & rotunde, terminis non negativis, sed positivis definiendo, ideamque ejus plenam sistendo, ut luculenter inde pateat, quæ sit intima ejus natura, quis cum corpore nexus: quo tandem, sublato omni dubio, quid ei competat, quid non, rite dignoscamus. Sed dum hoc præstitum iri desperamus, tuto nos tantisper his adquiescimus argumentis, a posteriori, h. e. testimonio Spiritus Divini, petitis:

tis: qui ut auctor ipse intimam operis sui essentiam penitus novit; ita his rationibus de propagatione animæ allatis fallere nos minime potuit.

§. XI.

Quibus unicum adhuc, idq̄ forte palmarium in hac materia, adjicere expedit. Nam quemadmodum videmus podagricos aut alia labe infectos parentes sæpe hos naturæ nævos in posteros transmittere: ita & peccatum naturali serie in posteros Adami omnes descendit. Quod certe fieri non posset, nisi animæ propagarentur. Recte enim Augustinus: *Si anima ex Adam propagata non est, innocentissima est.* Non enim in ipsa anima hic reatus resideret, quippe quæ antequam creatur, nihil boni aut mali patrare potuit: neque

que percipi potest, quomodo ante unionem cum corpore se polluerit, ut infra ostendetur. Si vero ex corpore reatum hunc contraheret, omnis certe anima corpori conjuncta toxico hoc inficeretur: quod tamen in anima Christi factum fuisse, nemo statuerit. Divina quoque justitia hoc pacto periclitaretur, si animam aut injustam crearet, aut mundam impuro intruderet corpori, necessario contaminandam. Sed neque sanus quisquam adsequi valet, qua ratione peccatum, ut vitium morale, in corpore queat residere, & corpore solo propagari. Anima enim est primum peccati subiectum; corpus tantum instrumentum, quo patratur.

§. XII.

ET quamvis aliquis statueret, affectus illos, qui nos nascentes

scientes comitantur, malos a corpore esse, cum sanguineos in voluptates, cholericos in ambitionem, melancholicos in avaritiam prono quasi alveo ruentes videamus: non tamen valet consequentia. Præterquam enim quod phlegmatici hoc modo ut omnibus pæne affectibus, ita peccati labe liberi essent; observare sæpe licet, sanguineos & cholericos æque, immo nonnunquam majori nisu divitiis inhiare, ac melancholicos, quorum diversa institutione, exemplis, aliisque causis eo inclinantur: malum tamen ipsum nihilominus manet, sed alio se exserit modo. Unde patet, originem mali non esse a temperamentis corporis: quanquam hæc, si vitiosa sint, ad quædam vitia procliviores reddant. Sed radix ipsa mali altius in anima hæret, unde illa

non est in corpore, sed in anima com-

communis omnibus ad malum inclinatio est ingenerata. Merito ergo verbis Hilligeri concludimus, *animam ipsam, que virtute se augendi ingenita est predata, in ipso generandi actu, positis omnibus ad generandum requisitis, vi benedictionis divine, ejusdem, cujus ipsa est, essentia substantiam, modo rationi non satis cognito, producere.*

CAP. II.

CONSPECTUS.

SToicorum, Pythagoricorum, Platoniorum, Cabbalistarum, Planeri, Philofophorum Mofaicorum, Leibnizii, Rüdigeri, Creatianorumque hac in re sententias breviter produci- mus, examinamus, rejicimus. Colophonis denique loco eos

qui suam de origine animæ suspendunt sententiam, contemplamur.

§. I.

JAm superest, ut adversariorum videamus & examinemus sententias. Cum vero innumeræ fere sint, præcipuas saltem observasse sufficiat. Harum prima hoc loco generatim notanda est, quæ ut animam primi hominis ex essentia divina emanasse, ita hinc omnes posterorum animas ejusdem esse originis, credidit. Propugnatores habuit in antiquitate plurimos, *Pythagoricos, Platonicos, Stoicos*, alios: & hodieque nonnulli *mysticorum*, ac inter hos *Poiretus*, ei patrocinantur. Sed si hæc de animarum ex essentia divina emanatione opinio locum inveniret, errorum & absurdissimorum dogmatum

cater-

caterva nos obrueret. Simpli-
cissima illa Numinis essentia in
partes divelleretur, homo per
naturam esset Deus, divina de-
nique essentia gravissimis tam
peccatis quam pœnis, immo
damnationi æternæ foret obno-
xia.

§. II.

Secundo loco *αὐτὴν ψυχῶν*, seu
animæ ex uno corpore in al-
liud transmigrationem contem-
plari lubet. *Pythagoras* & *Mani-
chei*, ut alios taceam, eam asse-
ruere. Horum alii animam hu-
manam ad hominem solum ali-
um, alii ad corpora etiam bel-
luina divertere propugnabant. Sed
scriptura teste, anima post suum
a corpore discessum seorsim sub-
sistit, non nisi proprio corpori,
die judicii instaurato, unienda.
Rationi quoque diligentius ex-
cussæ

cussæ facile apparet, absurdum esse, animam humanam corpus bruti animantis intrare: tolleretur enim inter animalia rationalia & irrationalia discrimen, dum anima bestię intellectu & immortalitate gauderet: aut statuenda esset essentialis ejus immutatio, dum in naturam rationis expertem transformaretur. Sed neque intellectui nostro natura suppetunt rationes, quæ probabilem reddant illam inter humana corpora animarum migrationem.

§. III.

Tertio *Plato* prodeat loco. Hic animas productas quidem essentiali illa a Deo emanatione, sed omnes simul & semel, easque, postquam lapsæ fuissent, e cælo in corpora detrudi statuebat. Vestigia ejus e Christi-
anis

anis pressit *Origenes*, & recentiori ætate *Christophorus Sandius*: ita tamen, ut hi animas esse creatas, non ex essentia divina effluxisse crederent. Cum vero *Moses*, gravissimus scriptorum, non nisi duorum hominum, *Adami* & *Evæ*, tam in historia creationis, quam lapsus illius nunquã satis deplorandi, faciat mentionem: immo *Paulus* aperte pronuntiet, *Rom. 5. 12.* *per unum hominem peccatum in mundum intrasse*: non video, quo jure ii, qui hanc fovent sententiam, nitantur. Namque svave tantum est somnium opinio illa de naturali animæ separatae statu, ejusque contracta sine corpore noxa, nec non in pœnam tantum facta unionem cum corporibus, iisque repetita transmigratiõne variis: quum contraria omnia revelatiõne divina universa doceamur.

EAndem fere *Judæi*, eorum vero præcipue *Cabbaliftæ*, inflant tibiam, fono paullulum variato. Illi omnes animas in Adamo exstitiffe, & una cum eo lapfas effe nugantur. Hinc per Adamum protoplaften, quem *אָדָם* vocant, non personam unam, fed univerfam animarum genus, in diverfos ordines & gradus diftributum, & Adamo ut duci fubjectum, intelligunt. Sed cum in hujus fententiæ favore nec vola nec veftigium in facris occurrat pandectis, fed impiæ & fabuloſæ illorum *Cabbalæ* innitatur illa, eam merito exſulare jubemus. Hi enim homines, Moſi aboquin pretium ftatuentes, facile poterant, niſi commentis ſuis occæcati fuiſſent, ex clariffima Moſis littera Gen.

2. 7. perspicere, non nisi unicam esse animam Adamo inditam.

§. V.

ALii, inter quos est *Jo. Andr. Planerus*, rem se acu tetigisse putant, dum animas *unione*, ut loquuntur, *produci* contendunt. Volunt nimirum, tum corporum stamina, tum animas universi generis humani in primis parentibus conditas esse, & ab iis in posteros propagatas. Esse quidem jam actu in parentibus utrumque principium; sed in generatione partibus illis rite unitis demum existere hominem. Verum & hic multa sunt quæ impediunt, quo minus huic sententiæ aliquid adjicere possimus calculum. Namque ut taceamus, causam derivandi reatus hoc pacto non explicari, sed impli-

plicari: perabsurda obvenit rationi, ut illa tot millenorum staminum corporeorum materialis in uno corpore conjunctio; ita infinitarum animarum actualis in una anima præsentia, cum non appareat, quomodo eas complexu teneat: an una iis facta sit, alia non item: an omnes similiter. Quid si quis tunc vel præmatura morte, vel alio impedimento prohibitus, nullos, vel saltem non tot, quot in promptu habuerat, liberos generaret, quid de reliquis animabus fieret, non video. Deus autem & natura nihil faciunt frustra.

§. VI.

Philosophiæ Mosaicæ sectatores, ceu appellari volunt, aliam hoc in negotio sententiam fovent, quam ut Mosaicam venditant. Prodeat ex eorum cœtu

Jo. Amosus Comenius, qui assertionem suam Phys. XI, Cap. his exponit verbis: *Quemadmodum corpus ex præexistente materia formatum est, ita anima ex præexistente spiritu mundi.* Hinc spiritum vitalem, animale & mentale, spiritus ex hoc mundi spiritu in diversam subtilitatem depuratos, quod verbum est ejus, putat. His positis, quæstionem nostram soluturus, existimat radicem animæ, h. e. spiritum vitalem & animale, a parentibus propagari, mentale vero a Deo formari. Sed nos valde dubitamus, etiam negamus penitus, Mosen huic paradoxæ addictum fuisse sententiæ. Præterquam enim quod spiritus mundi ens videatur rationis, nova hic creatio inducitur, quantumcunque eam emolliat Comenius. Varias præterea homini tribuit animas, vitalem,

talem, quæ plantarum, animalium, quæ bestiarum, mentalem denique, quæ hominum sit. Sed trina hæc anima trinum requireret corpus, & sic homo triplicem generationem haberet, triplicem viveret vitam, triplici denique obiret morte. Rationi vero sese hæc res non aliter probat, quam animam hanc nostram unicam esse, quæ omnes harum animarum expediat actiones, & pro vario operandi modo variis insigniatur denominationibus.

§. VII.

HUic sententiæ affinis est illa, quam *Gothofr. Guilielm. Leibnizius* in *Theodicea* sua §. 91. obi proponit. Afferit enim, animam percipiendi & sentiendi facultate gaudentem in semine parentum præexistere, quæ tempore generationis modo incogni-
to

to evadat rationalis. Sed præter rejectam antea *προϊσταμένην* animarum, quanquam hic sensitivarum, mirus hic statuitur, perobscurus, rationique incongruens animæ rationalis ortus. Qui si vi harmoniæ cujusdam præstabilitæ fieri dicatur, inexplicabilis illa est, & vereor, ne in fatum ipsum Stoicum abeat. Sin autem per creationem existat, peccatum hoc modo propagari non potest, quippe quod non in sensitiva, sed rationali habitat anima: verum culpa sic in Deum transferenda, isque injustitiæ arguendus est. Adeoque vir illustris in opere isto ingenioso, quo causam justitiæ diviniæ in demonstranda origine mali adversus dubia P. Bælii vindicatum ivit, eandem vel inscius evertit.

§. VIII.

UT crassam materialistarum
 C opini-

opinionem, qua anima nostra materialis plane & corporea asseritur, sicco prætereamus pede: paullo subtilius *Andreas Rüdigerus*, animas ex materia formatas vult. In *Physica* enim sua *Divina*, quam A:o 1716. edidit, lib. 1. Cap. 11. Sect. 1. §. 9. communē requirit corporis & spiritus substantiam, quam materiam primam vocat, & definit, quod sit *substantia finite præfens, cum applicatione determinata ad spatium, & partibus*; salvo tamen semper reali, inter spiritus corpore carentes, & corpora physice materialia, discrimine. Sed nos aliam ignoramus materiam primam, quam rudem illam indigestamque, cujus meminit *Moses*, molem, ex qua animas immateriales formatas esse nemo demonstraverit. Nec fingi sine incommodo potest aliqua com-

mu-

munis materia, ex qua diversissima hæc substantiæ salvis utrinque facultatibus prodire possent. Præsertim cum Rüdiger animas extensas & partibus constantes statuatur, periclitatur non solum excellentissima illa facultas, cogitationum seu rationis activitas, sed & ipsa animarum immortalitas.

§. IX.

Videamus denique eos, qui animas humanas quotiescunque aliquis generatur & nascitur, a Deo *creari* & corpori infundi statuunt. Præcipui sunt *Pelagiani*, *Scholastici* quidam, *Pontificii* ferme omnes, & nonnulli inter *Evangelicos*, ut *Ph. Melancthon*, *Georg. Calixtus*, *Hornejus*, *Drejerus*, *Stablius* & alii. Ast hæc quotidiana creatio Divinæ ab omni creatione quieti

repu-

repugnat. Nec si animæ crearentur, inveniri potest modus, quo peccatum ad homines perveniat. Per animam ipsam aut corpus non potest, ut priori c. §. XI, probavimus. Restat ut Deo culpam imputemus: quod blasphemum omnis pia ducit anima: ille enim, ipse auctor naturæ, eam servat, non vitiat. Ut jam non attingamus dissidia de tempore conjungendæ cum corpore animæ, neque seorsim referamus eorum opinionem, qui *animam in materiam induci* dicunt, vel non definiendo unde existat, vel ab astrali essentia aut aliunde eam derivantes. Quemadmodum neque nostrum nunc est ablonas de animæ essentia hypotheses excutere, eorum præsertim, qui *inane* aliquod *vocabulum*, aut *accidens* tantum seu *harmoniam corporis*, animam esse opinati sunt.

§. X.

IN tot sententiarum divortiis
 haud pauci optimæ notæ The-
 ologi pariter ac Philoſophi *ἐπι-*
χθισί malunt, ſcire ſe habere ani-
 mam contenti, quamvis origi-
 nem ejus neſciant: adeoque o-
 riginem animarum inter myſte-
 ria naturæ referendam putant.
 Sed cum illa, quam nos elegi-
 mus, ſententia, verbo Dei, nec
 plane abſurdis ratiociniis ſufful-
 ta ſit, exiſtimaverim eam eſſe
 amplectendam: inprimis cum il-
 li, qui ſententiam hic ſuspen-
 dunt, nullam inveniant viam,
 qua Deum injuſtitia nota in ar-
 ticulo de peccato originis firmi-
 ter liberare poſſint: hic contra
 alias indiſſolubilis nodus, a no-
 bis, qui propagationem animæ
 propugnamus, optime ſolvatur.
 Plura in illuſtri hac materia me
 temporis, ingenii & rei librariæ
 penuria proferre vetat: ideoque
 ſubiſto.

In Disquisitionem Philologico-
Physicam de Animæ Humanæ
Propagatione,
Pereximii Eruditissimique Juvenis,
Dn. CAROLI FRIEDERICI
MENNANDRI,
Amici ac sympatriotæ Honora-
tissimi,

Forciter en! scandit MENNANDER
rostra Lycei:
Gratulor hos ausus, Præmia magna
ferat!

*Gratulabundus calamo quamvis
abustore scripsit*
ERICUS CAJANUS,
E. N. E. F.

Sin Wån och Landsman,
Herr CARL FRIEDRICH
MENNANDER,
Lå han uti Åbo tappert Disputera-
de om Menniskio = Sjælens fort-
plantande!

Den uppå dyadens wåg helt oförtruten
wändrar

Och

Gaudium meum publice non testarer. Ab eo usque tempore, quo mihi propius innotescere cepisti, mores tuos pulcherrimos, animum candidum, ac imprimis summam in literis diligentiam, ita expertus sum, ut, nisi modestia tua id grave futurum scirem, hac occasione in laudes tuas ire, meum esse ducerem. Non vero est, ut plura hic de laude tua adjiciam, siquidem egregia tua, de propagatione animae dissertatio, magna cum lucubratione edita, diligentiae & eruditionis testis est certissima. Hinc vere ac non fucatae amicitiae debitum ut exsolvam, Tibi ex animo gratulor, cum primis summam in hac dissertatione elaboranda industriam: gratulor optimo tuo Parenti, te filium paternis impensis, paternoque amore dignissimum: denique cum reliquis tuis amicis, tum mihi etiam de te gratulor. Calidissima insuper fundo vota, velit Summum Nomen ita ceptis adspirare tuis, ut inter Apollinis strenuos Alumnos non postremus, praemio aliquando, quod meritus es, materis.

Ita animo magis quam calamo voveret

Joh. Dan. Roos.

Amico suo Dilectissimo,
Dno. CAROLO FRIDERICO
MENNANDRO,

De propagatione animæ humanæ
erudite differenti, hocce dedit

σύγγραμμα:

Ἔστι βαρὺς κάματος καὶ δεινός, ὃ Φύσις
ἐκρύψε
Γνωρίζει. Ἰσοῦ γὰρ βαθέως καὶ ἀκείλαι ἀβύσ-
σω.

Τὸ σοφῶν κάπνον πολλοὶ, χαλεπώτα-
του εἶναι,

Πάντοθεν εὐρίσκειν ἐν ταῖς αἰδέσσῃ ἀληθείας.
Ἐν τῷ μαλα δὲ τῷ πράγματι εἶναι ἀδερ-
κῆς,

Οὐ σὺ διάσκεψιν πόρες ἄμυν, Φίλτατε,
λαμπράν.

Καί νυ γὰρ ἡμετέρας περὶ ψυχῆς πολλαὶ
ἕασσι

Γνώμει μὲν, ποικίλῃ τε σοφῶν ἐρεῦσι ἄ-
μίλλαν

Τῆς δ' ἐπὶ τῇ γενέσει, καὶ ἐπὶ ἐς σώματι
ἀγωγῇ.

Ὡς δὲ σαφῶς σπυροῦ στυ, εἰκαὶ δύσκολα,
δηλοῖ

D

Ταῦ.

Ταῦτα, παρ' ἄδην διαλεβή μαρτυρίη
51.

Οὔτε κόμου γὰρ ψευδοσόφων ψηφίσματ'
ἀνεΐλες*

Ἀλλὰ τείβου δεικνύς τριαντὴ' ἑρθόν τε βαδί-
ζειν.

Συγχαίρω τοίνυν πείρασ, φίλε, τῆσδέ τιν
ἑσθλῆς,

καί τοι ἀπὸ ἐνδοξάγῃ ποθέω νοός ὀλβια
παίγῃ.

Michaël Lithovius

Ostro-Born.

Cum daret ingenii specimen pro-
bus ipse politum,

Egregius Juvenis

Dominus CAROLUS FRIDERI-
CUS MENNANDER,

follers Studiosus Philosophiæ,

Hoc anagramma levi cupiebam scribere

canna:

CAROLUS FRIEDERICUS

MENNANDER *OStro-Botn.*

per anagramma mutato F in C.

NUNC VIDES OLORES SCAN-
DERE CIRRAM.

PHœbeVIDES multos NUNC CIRRAM
SCANDERE OLORES,

*Dulcia doctiloqua qui extendant gut-
tura voce,*

*Seque probant Musis ter trinis invigi-
lasse,*

*Exspectant, cingas illorum tempora
lauro.*

*Inter eos etiam numeraris, Candide A-
mice,*

*Pulpita dum Pindi conscendis lau-
de per ampla,*

Casti-

Castaliosque probas Te saepe hausisse li-
quores.

Non igitur possum, verum quin te-
ster amorem,

Successusq; Tuis letus conatibus optem.
Vive Deo gratus, patriae quoque com-
modus esto.

Atque Tuis adfer solatia, gaudia mille.
Absit Et ille dies multos obscurus in
annos,

Quo terras linques Libitina morsibus
eger.

Cum tandem terris valedices caelica
regna

Te excipiant. Carmen voto claudetur
in uno:

CVnctIpotens DoMInIS tribulat tibi
prospera qVAVIS.

Eylō d. VI. Maji

QVAVIS LINGVA atqVE ANIMAE

ZACHARLAS DAHL